

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

Дудченко О. Ю.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

РОЛЬ І ПОТЕНЦІАЛ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Перехідне правосуддя – це сукупність заходів юридичного та інституційного характеру, які вживаються державами у періоди переходу від конфлікту до миру або від авторитарного до демократичного режиму. Його головна мета – забезпечити справедливість, зокрема через притягнення винних до відповідальності, встановлення істини, компенсацію жертвам і запобігання повторенню злочинів. На цьому тлі правоохоронні органи виступають не просто виконавцями окремих функцій у сфері правопорядку, а ключовими суб'єктами, здатними або сприяти досягненню цілей перехідного правосуддя, або, навпаки, гальмувати цей процес.

Актуальність дослідження ролі правоохоронних органів у системі перехідного правосуддя в Україні зумовлена не лише масштабом збройного конфлікту, що триває з 2014 року, а й значною кількістю тяжких злочинів проти людяності, воєнних злочинів і порушень прав людини. Водночас, незважаючи на зусилля держави, громадянського суспільства та міжнародних партнерів, процес притягнення винних до відповідальності та відновлення справедливості залишається складним, фрагментарним і часто політично вразливим. Це викликає потребу в осмисленні потенціалу та меж залучення правоохоронної системи до перехідного правосуддя.

Міжнародна практика засвідчує: без реформованих і відповідальних правоохоронних органів неможливо забезпечити сталий перехід до миру та демократії. У Південно-Африканській Республіці, наприклад, важливу роль відігравала Комісія з питань істини та примирення, однак її діяльність підтримувалась і верифікувалась роботою слідчих структур, які забезпечували збирання доказів, захист свідків і дотримання правових процедур. У Руанді правоохоронці були безпосередньо залучені до підтримки роботи місцевих гачача-судів, які вирішували справи про участь

у геноциді. Колумбійський досвід демонструє, що поліцейські та прокуратура можуть працювати у спеціальних юрисдикціях, орієнтованих на примирення, якщо для цього створено відповідну нормативну та інституційну базу.

Однією з головних функцій правоохоронних органів у перехідному правосудді є документування воєнних злочинів, злочинів проти людяності та грубих порушень прав людини. Це вимагає високої професійної підготовки слідчих і оперативних підрозділів, доступу до спеціалізованих знань, а також координації з міжнародними структурами, зокрема Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду. В умовах конфлікту важливо забезпечити належне збереження доказів, стандарти їхньої фіксації та дотримання процесуальних гарантій.

Крім цього, правоохоронні органи мають сприяти безпеці постраждалих, захисту свідків і запобіганню повторному травмуванню жертв. У постконфліктних суспільствах це надзвичайно чутлива сфера, адже громадяни часто сприймають поліцію чи інші силові структури як уособлення репресій або несправедливості. Саме тому однією з передумов успішної участі правоохоронців у перехідному правосудді є відновлення суспільної довіри через прозорість, підзвітність та реальне дотримання прав людини в їхній діяльності.

В українському контексті постає низка викликів. Насамперед – інституційна слабкість, кадрові проблеми та недостатня підготовка правоохоронців до розслідування міжнародних злочинів. Додатковою проблемою є відсутність єдиного бачення державної політики перехідного правосуддя, що ускладнює визначення чітких повноважень і завдань для правоохоронної системи. Разом із тим, існує потенціал для інтеграції міжнародного досвіду через навчальні програми, пілотні ініціативи та залучення громадських організацій до контролю за розслідуванням масових злочинів.

Таким чином, роль правоохоронних органів у перехідному правосудді є системоутворювальною. Вони поєднують у собі функції розслідування, захисту прав потерпілих, інституційної пам'яті та символічної репрезентації державної волі до справедливості. Для того щоб ця роль була реалізована повною мірою, необхідно створити спеціальні нормативні інструменти, визначити чіткий порядок взаємодії з іншими суб'єктами перехідного правосуддя (зокрема з інститутами громадянського суспільства), а також забезпечити незалежний моніторинг та професійну підготовку кадрів.

Підсумовуючи, варто наголосити: участь правоохоронних органів у перехідному правосудді – не лише питання компетенції чи ефективності, а й питання легітимності держави. Успіх трансформаційного процесу значною мірою залежить від того, наскільки правоохоронці здатні діяти в інтересах суспільства, дотримуючись принципів справедливості, прав людини та верховенства права. Україна, перебуваючи у стадії важкого конфлікту, має всі підстави для розроблення власної, зваженої та ефективної моделі участі правоохоронної системи в перехідному правосудді, спираючись на міжнародний досвід та власні реалії.

Зетко Б. І.

магістр права, Чернівцігаз, м. Чернівці

СПРАВЕДЛИВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ПРАВОСУДДЯ

Судове рішення, яким закінчується розгляд справи, є найважливішим актом судової влади. Як вбачається з п. 2 Постанови Пленуму ВСУ «Про судове рішення у цивільній справі» № 14 від 18.12.2009»: «Рішення суду як найважливіший акт правосуддя покликане забезпечити захист гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та здійснення проголошеного Основним Законом України принципу верховенства права» [1].

Варто відмітити, що юридична природа судового рішення та його властивості як одного із актів правосуддя доволі часто досліджувались науковцями. В свою чергу, такими дослідженнями не охоплено деякі аспекти, наприклад, властивість судового рішення – справедливість. Хоча і дослідження питання справедливості судового рішення на сьогодні не на достатньо високому рівні, однак все ж таки деякі науковці присвячували свої роботи цій темі. Зокрема, такі як Шелевер Н. В., Тарасишина О. М., Кучинська А. О., Бережанський Г. І., Ткачук О. Р., та інші.

Проте, усі ці роботи присвячені більше дослідженню справедливості судового розгляду справи, і лише опосередковано охоплюють саме судове рішення. Таким чином, метою дослідження є аналіз справедливості судового рішення, розкриття змісту цієї властивості та визначення її ролі.

Серед норм чинного законодавства, відсутнє конкретне визначення «справедливість судового рішення». Для його розкриття слід звертатися

Зміст

НАУКОВІ ТА ПРАКТИКИ

Бакаянова Н. М.	
ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА: СУЧАСНИЙ ВИМІР	3
Беспалько І. Л.	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ УЧАСТІ СЛІДЧОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ	9
Бондар І. В., Малярчук Л. С.	
ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	14
Бондарєва М. В., Рабовська С. Я.	
ВИЗНАННЯ ПРАВ ЗАБУДОВНИКА В ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	18
Гансецька В. В.	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІВ: МОЖЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	22
Говоруха В. І.	
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРФЕЙСУ ЗАПИТІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ	25
Долинська Т. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ	29
Дудченко О. Ю.	
РОЛЬ І ПОТЕНЦІАЛ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ	32
Зетко Б. І.	
СПРАВЕДЛИВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ПРАВОСУДДЯ.....	34
Кісліцина І. О.	
ДОБРОЧЕСНІСТЬ СУДДІВ ЯК ГАРАНТІЯ ДОВІРИ ДО ПРАВОСУДДЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	38
Ковальчук І. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ПРОКУРАТУРИ У СФЕРІ ОБОРОНИ	43